

Wat gebeurt er met mij, wat gebeurt er met u, als we naar deze foto kijken?

Ik word geraakt. Ik zie de vuile en besmeurde kleren van een moeder met haar kind. Ik voel rauwheid en hardheid. Ik bespeur daarnaast ook tederheid tussen moeder en kind. De moeder lijkt moe, maar oogt ook vastberaden. Ik word ook getroffen door een contrast. De enige wittere en schonere partijen zijn de borst van de vrouw en het beentje van het kind. Te midden van het vuile en valse straalt deze vrouw kracht uit. Haar blik zegt mij: op zachtheid en zorg blijft mijn kind recht houden te midden van de strijd om te overleven.

De foto is van Dorothea Lange (1895-1965, Hoboken/San Francisco, Verenigde Staten). Zij begon als portretfotograaf, maar tijdens de Grote Depressie groeide haar interesse voor sociale kwesties. Ze portretteerde werk- en daklozen en de uittocht van boerenfamilies naar het westen van Amerika. De foto's die ze van 1935 tot 1940 maakte, werden kosteloos verspreid over verschillende kranten door heel het land. Zo werd de armoede op het platteland zichtbaar voor heel Amerika. Haar foto's werden iconen van de 'onzichtbaren'.

Ik kijk nogmaals naar deze foto. Hij is oud, maar niet verouderd. Nog steeds voel ik mij als kijker overrompeld door deze moeder met haar kind. Niet zozeer vanwege de iconografische analogie met Maria en haar kind Jezus. Nee, ik word ergens medeplichtig gemaakt. Ook al sluit ik mijn ogen, dan nog blijft zij zichtbaar. Zo worden in mij de onzichtbaren zichtbaar gemaakt. Als een appèl: zie mij, vecht met mij, vergezel mij in de strijd van overleven ...

Dit appèl is constitutief. Het gaat aan mijn subjectiviteit vooraf en fundeert het. Ik kan niet meer onder deze vrouw uit. 'Er niet onderuit kunnen – ziehier het Ik' (*'Ne pas pouvoir se dérober – voilà de Moi'*) schreef Levinas.

afbeelding: foto van Dorothea Lange